

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE STUDZIENICE NA LATA 2026-2028

I. WSTĘP

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Jest ona pierwotnym i najważniejszym środowiskiem w którym kształtują się postawy zachowania i poglądy oraz umiejętności oceny sytuacji. Środowisko rodzinne jest wyjątkowym środowiskiem wychowawczym, odpowiadającym potrzebom naturalnym dziecka, a przede wszystkim jego potrzebom psychicznym, takim jak potrzeba miłości, poczucie bezpieczeństwa i bliskości, przynależności i szacunku, godności i piękna, wzoru i ideału. Rodzina przez zamierzone oddziaływanie opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ wynikający z wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami oraz wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie, które podejmuje jako człowiek dorosły. Równocześnie rodzina przekazuje dziecku wartości normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy. Przekazuje mu zatem znajomość społeczeństwa, którego dziecko staje się członkiem.

Zmieniająca się sytuacja społeczno – gospodarcza spowodowała przemiany w życiu rodziny, pojawiły się zagrożenia powodujące niejednokrotnie kryzys rodziny. Nastąpił rozpad rodzin dużych, wielopokoleniowych, zintegrowanych przestrzennie i społecznie na rzecz rodzin małych, dwupokoleniowych. Ponadto zwiększyła się liczba rodzin niepełnych, związków nieformalnych, rodzin małodziejnych, nastąpił wzrost liczby rozwodów oraz zwiększyła się liczba małżeństw bezdzietnych i tzw. sierot społecznych.

Przemiany społeczno -gospodarcze w ciągu ostatnich lat spowodowały również zmiany w poziomie aktywności zawodowej. Na skutek reorganizacji rynku pracy pojawiło się zjawisko bezrobocia, które dotknęło wiele rodzin, przez co stało się źródłem spadku dochodów i obniżenia stopy życiowej w danych rodzinach, a tym samym konfliktów. Negatywne zjawiska wynikające z trudności rynku pracy, braku stabilizacji warunków życia i ich drastycznego pogarszania się, poświęcania mniejszej ilości czasu dla rodziny z powodu konieczności ciągłego poszukiwania źródeł zarobkowania powodują wielkie zagrożenia dla rodzin i są źródłem wielu kryzysów. Poważnym problemem, który dotyka wiele rodzin jest fakt nadużywania alkoholu, ponieważ jest on przyczyną rozpadu rodziny a także przestępstwa przeciwko rodzinie, tj. przemocy w rodzinie, zaniedbania w rodzinie, nadużywania alkoholu przez nieletnich, wykorzystywania seksualne. Patologie w rodzinie przejawiają się w braku właściwej opieki nad dziećmi, niewłaściwymi wzorcami zachowań, zaniedbaniami, nieporadnością. Stają się przyczyną niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży, które przejawia się w picu alkoholu przez nieletnich, paleniu papierosów, wagarach, narkomanii, kradzieży, agresji, nadpobudliwości, trudności w nauce, braku umiejętności funkcjonowania w grupie rówieśniczej i w środowisku.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powyższym problemom poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny,

poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna...) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. W pierwszej kolejności rodzinna powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzania się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna przede wszystkim być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

II. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą opracowania i realizacji niniejszego programu jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Obowiązki gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej wyznaczają także następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 ze zmianami)
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1214 ze zmianami)
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1673 ze zmianami)
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 ze zmianami)
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zmianami)

III. ZAŁOŻENIA

Program wspierania rodziny nastawiony jest w głównej mierze na rozwiązywanie sytuacji kiedy, w związku z występującymi w rodzinie problemami, dysfunkcjami i trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych dziecko pozbawione jest możliwości właściwego rozwoju w swojej naturalnej rodzinie.

Założeniem programu jest wspieranie rodziny naturalnej już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz zapobieganie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Praca z rodziną prowadzona musi być również w przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną. Zgodnie bowiem z ideą ustawy o wspieraniu rodziny piecza zastępcza powinna mieć charakter okresowy, a praca z rodzinami biologicznymi powinna przynieść pozytywne efekty w postaci możliwości powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

IV FORMY WSPARCIA

- Asystent rodziny

Nowym zadaniem ustawowym dla gmin jest wprowadzenie asystenta rodziny. Asystent zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych bezpośrednią pracą z rodziną.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Asystent rodziny kierowany będzie do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego.

- Placówki wsparcia dziennego

Efektywnym sposobem wspierania rodziny w wychowywaniu dziecka, mimo problemów występujących w rodzinie, jest stworzenie dzieciom i młodzieży z tych rodzin możliwości pobytu w środowiskowych dziennych instytucjach wychowawczych, czyli w różnorodnych placówkach wsparcia dziennego. Placówki te powinny nie tylko organizować dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również wychowawcy w nich zatrudnieni powinni współpracować z rodzicami dziecka, szczególnie w zakresie podnoszenia świadomości i odpowiedzialności.

- Rodziny wspierające

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione. Zbudowanie sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny stanowi wyzwanie dla GOPS oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

Rodzina wspierająca przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece wychowywaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych,

V CELE

Celem programu jest stworzenie systemu wsparcia, który pozwoliłby na wspieranie i wspomaganie rodziny w szczególności tej przeżywającej trudności tak, aby mogła ona powrócić do prawidłowego funkcjonowania i pełnienia roli opiekuńczej i wychowawczej, zamiast zastępować ją w pełnieniu tych funkcji.

Realizacja powyższego celu odbywać się będzie w szczególności poprzez:

- 1) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka
- 2) Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

VI SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Cel szczegółowy 1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
1. zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom	- liczba i formy udzielonej pomocy - liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych pomocą	GOPS PCPR Organizacje pozarządowe
2. objęcie dożywianiem największej liczby potrzebujących dzieci	- liczba dzieci korzystających z posiłku - liczba rodzin korzystających z pomocy	GOPS Szkoly
3. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	- liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych monitorowaniem	GOPS PCPR Sąd - kuratorzy
4. Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy	- liczba osób	GOPS PCPR Policja
5. Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka	- liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych ośrodkach - wysokość środków na pokrycie pobytu dzieci w placówkach	GOPS PCPR
Cel szczegółowy 2 Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących		
Zadania	Wskaźniki realizacji działań	Realizatorzy
1. Zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych	- liczba asystentów pracujących na rzecz dziecka - liczba rodzin, którym przydzielono asystenta	GOPS
2. Organizacja szkoleń dla osób działających na rzecz dziecka środowisku lokalnym	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba uczestników	GOPS PCPR
3. Pomoc w podnoszeniu kwalifikacji przez asystentów rodzinnych	- liczba szkoleń	GOPS
4. Zapewnienie dostępności konsultacji, poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach pomocy	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego - liczba osób i udzielonych porad z podziałem na kategorie problemowe	GOPS PCPR
5. Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami,	- liczba rodzin objętych monitorowaniem	GOPS PCPR

motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych i monitorowanie terapii rodziców		
6. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	- liczba rodzin wspierających	GOPS Gmina Studzienice